

ENTRE PROGRESSISME I CONSERVADURISME: LA REFLEXIÓ D'UN INTEL·LECTUAL CATALANISTA. ELS ESCRITS DE JOSEP COROLEU EN RELACIÓ A LA QÜESTIÓ SOCIAL I RELIGIOSA

Giovanni C. Cattini

Amb la present intervenció volem destacar dos grans àmbits de reflexió, lligats al Sexenni i a la forta sacsejada modernitzadora en la societat barcelonina que va representar aquest període.

La primera consideració gira al voltant de la naixent politització del moviment catalanista. En particular, ens interessa aproximar-nos a un dels elements que semblen més significatius en la formació del pensament catalanista: la reflexió sobre la qüestió religiosa i social. Força sovint aquest punt ha servit a una part de la historiografia catalana –i espanyola– per accentuar el caràcter “conservador” del moviment nacionalista al Principat, mentre que un sector majoritari dels historiadors catalans ha rebutjat aquesta interpretació i ha enfocat el problema des del punt de vista de les arrels populars del catalanisme. Amb aquesta comunicació no volem presentar les relacions entre el moviment obrer i l’entorn dels escriptors renaixentistes, sinó les reflexions sobre aquell col·lectiu per part d’un intel·lectual representatiu de l’entorn cultural català. Per aconseguir-ho seguim l’acció i les reflexions de Josep Coroleu, aleshores poc conegut i que assumí la seva projecció durant la Restauració, quan aconseguí una notorietat indiscutible pels seus estudis històrics sobre les tradicions jurídiques del Principat, que li valgueren un prestigi social eloqüent i càrrecs d’alta significació, com ara la presidència de l’Ateneu Barcelonès o la direcció de l’Associació dels Escriptors Barcelonins.

La situació socioprofessional de Josep Coroleu és un element que ens permet entrar a la nostra intervenció en un segon àmbit de reflexions, que fa referència a la vertebració del sector intel·lectual al Principat. Considerem que aquells anys representaren el començament del passatge de la figura del literat, o del “Public Moralist” a la creació d’un sector més articulad que començarà a prendre forma en la societat barcelonina. Com s’ha evidenciat moltes vegades, els intel·lectuals van fer la seva compareixença en les últimes dècades del Vuitcents i assumiren un protagonisme fins llavors desconegut. Aquestes noves elits, en adquirir un paper que s’apartava de la imatge anterior de l’erudit lligat a la seva obra, es van caracteritzar per la progressiva diferenciació social i per un paper públic i polític creixent. Aviat els intel·lectuals es convertiren en fidels intèrprets dels canvis socials, com a principals teoritzadors, impulsors, propagandistes o detractors del sistema. Un cop més, les iniciatives i reflexions de Coroleu anticipen moltes de les tendències que articularen el sector intel·lectual que tant de pes tingué en la vertebració de la Catalunya contemporània.